

1 OOLDERGREEND

Peters, B. & G. Kurstjens, 2009. Maas in Beeld: Ooldergreend. Bureau Drift / Kurstjens Ecol. Adviesbureau, Berg en Dal / Beek-Ubbergen.

Riviertraject: Maasplassen
Provincie: Limburg
Gemeente: Roermond
Stad, dorp: Ool
Start natuurontwikkeling: 2001-2003
Eigendom/beheer: Stichting het Limburgs Landschap
Oppervlakte: 33 ha land, 177 ha water (incl. Oolderplas)
Toegankelijkheid: Vrij toegankelijk

Soortgroep	Voor natuurontwikkeling		Na natuurontwikkeling		Beoordeling ontwikkeling
	Aantal bijzondere soorten (* = alle soorten)	Aantal soorten Rode Lijst	Aantal bijzondere soorten (* = alle soorten)	Aantal soorten Rode Lijst	
Flora	13-14	6-7	23	9	
Broedvogels	11 (1994)	4-6	19 (2007)	5-6	
Libellen*	?	?	15	0	
Dagvlinders*	?	?	19	1	
Overige soorten					Bever, Meerkikker

aan het einde van de 'Groenen Weg'). De kade is hier destijds hersteld maar laat rond deze voormalige doorbraaklocaties nog steeds een opvallende knik zien. Het is bekend dat het gebied in het verre verleden zeer rijk aan bijzondere soorten is geweest, waarbij de kade bijvoorbeeld standplaats bood aan een waardevolle stroomdalvegetaties.

Figuur x.2 Overzichtkaart van het onderzoeksgebied.

Sinds ca. 1970 is men begonnen het Oolderveld weg te graven en tegenwoordig heeft het oude stroomruggenlandschap plaats gemaakt voor de Oolderplas. Behalve de oude kade is er praktisch geen onderdeel van het gebied dat niet vergraven is geweest. Natuurontwikkeling is dus vanuit een soort nulsituatie gestart. Ook de directe maasoeveren zijn in het verleden volledig op de schop gegaan. Er is o.a. nabij de instroom van de Haaksstaartenplas een knik uit de Maas gehaald. Aan de noordzijde zijn de oevers van de rivier met relatief rijk materiaal afgewerkt. Daarnaast is het terrein ook relatief laag afgewerkt waardoor er vermoedelijk veel sedimentatie van fijne fracties heeft plaatsgevonden (slib, fijn zand). Hierdoor maakt het tegenwoordig een sterk verruigde indruk. De Dreeskensplas is van latere wording en is pas begin jaren '90 gegraven. Voor die tijd was dit een bekende stortplaats (onbekend is of dit terrein gesaneerd is). Na de grindwinning werd de Ooldergreend eind jaren '80/begin jaren '90 afgewerkt als onderdeel van de Provinciale Herinrichting. Het idee was toen om het als recreatieterrein te gaan gebruiken. Aan de noordwestzijde van de plas werd een zandstrand aangelegd met grazige weiden en laanbeplantingen. Hier werd ook een parkeerplaats gerealiseerd en werd een geasfalteerde weg door het terrein getrokken. Enkele jaren hierna werden zuidelijk langs de Oolderplas enkele inhammen aangelegd met aanlegsteigertjes voor boten. Lokaal werden ook bosjes aangeplant. De zuidlob werd opgehoogd met overtollige dekgrond en eveneens beplant.

Westelijk van de oude leikade liggen enkele plassen die al begin jaren '50 gegraven zijn. In die periode was nog sprake van één plas die op drie plaatsen in verbinding stond met de Maas (zie figuur x.3). Ten behoeve van de aanleg van de Oolderplas is later een nieuwe doorgang voor de boten gegraven en is een nieuwe landbrug in de oude plas aangelegd om de Maasoever te kunnen bereiken. Langs de Prinsenstaartenplas zijn steigertjes aangelegd en tegenwoordig is dit een veelgebruikte aanlegplaats voor boten. Het gebied ten westen van de kade is officieel aangewezen als natuuristenterrein.

Tot eind jaren '90 zijn de gronden rond de Oolderplas beheerd door de firma Aqua Terra. Delen van de oevers werden toen kort gemaaid om ze te gebruiken als ligweide. De percelen ten westen van de zomerkade waren nog grotendeels agrarisch in gebruik en werden beweid, bemest en soms ook gehooid. Ook lag er nog een kleine akker tussen de plas Haakssteerten en de kade.

In 2000 kon Stichting het Limburgs Landschap het eerste deel van het terrein aankopen. Het ging daarbij om de oevers van de Oolderplas ten oosten van de kade en de dwarsdam tussen de Haakstaarten en Prinsenstaartenplas (Anoniem, 2001). In de jaren daarna zijn geleidelijk de andere delen van het gebied verworven en bij het natuurgebied betrokken. Pas sinds 2003 wordt het terrein echter begraasd en krijgt spontane vegetatieontwikkeling meer ruimte. Het gebied is vrij toegankelijk en nog steeds strijken 's zomers grote aantallen recreanten neer, zowel vanaf het water als over land.

Begin 2008 is de voormalige parkeerplaats verwijderd. De oude bestrating is weggehaald en in plaats daarvan zijn enkele grindkuilen in het terrein aangelegd. De waterstand in de grindkuilen stijgt mee met het peil van de Maas; 's zomers staan ze grotendeels droog. In de zandige oever aan de noordkant van de Oolderplas zijn

Eén van de in 2008 gegraven inhammen in de noordoever van de Oolderplas, april 2009 (foto Bart Peters).

In 2008 werd de voormalige parkeerplaats opgeheven. Daarbij werden enkele grindkuilen in het terrein achtergelaten (foto Bart Peters).

daarnaast enkele lobben in de oever aangelegd die voor meer ondiep water en variatie in de oevers zorgen.

1.2 INRICHTING

- Begin jaren 90 zijn de oevers van de Oolderplas afgewerkt.
- Sinds 2003 is het terrein in fasen afgerasterd voor begrazing en steeds verder uitgebreid.
- Na het hoogwater van 1995 is de punt van de Maasdam bij de invaart van de Oolderplas hersteld met steenzetting en zware bestorting.
- In begin 2008 is de in onbruik geraakte parkeerplaats verwijderd en zijn kuilen in het grind aangelegd. Er zijn tevens enkele ondiepe lobben in de noordelijk oever van de Oolderplas gegraven. In het terrein is een voormalig vakantiehuisje verwijderd.

1.3 BEHEER

- Sinds 2003 vindt extensieve jaarrond begrazing plaats. In 2009 liepen er 12 volwassen Gallowayrunderen in het terrein (ca. 1 dier op 2,8 ha).

De Prinsenstaartenplas is in de zomer een geliefde aanmeerplek voor recreanten (foto Bart Peters).

1.4 RESULTATEN

1.4.1 Flora

Situatie voor natuurontwikkeling (periode 1954-1999)

Tussen 1954 en 1958 heeft Cohen Stuart een viertal opnamen gemaakt op een zeer soortenrijk deel van een kade door het gebied (Het Dreesken; figuur x.2). Deze kade loopt ook nu nog door het terrein, maar het traject met de opnamen van Cohen Stuart is inmiddels weggegraven. Figuur x.4 geeft een beeld van de ligging van dit

bijzondere stuk en de ligging van de Maas en de plassen in de Ooldergeend rond 1958.

Op de kade stonden bijzondere soorten als Zachte haver, Smal fakkelgras, Sikkelklaver, Kattendoorn, Bevertjes, Kamgras, Grote tijm, Duifkruid, Kleine pimpernel, Ruige weegbree, Gewone agrimonie, Beemdkroon, Gulden sleutelbloem, Lathyruswikke, Gewone vogelmelk, Goudhaver, Wit vetkruid, Muizenoor, Gewone veldbies, Kleine bevernel en Zandmuur. Vermoedelijk stonden veel van deze soorten ook elders op de kade en mogelijk ook in het Oolderveld.

Het merendeel van de Ooldergreend is volkomen vergraven. De ontwikkeling in de terreindelen buiten de kade hebben zich dan ook vanuit een kale en vergraven situatie voltrokken.

Van de periode tussen pakweg 1980 en 1997 bestaat slechts een versnipperd beeld. Er zijn waarnemingen uit de archiefbestanden van het Natuurhistorisch Genootschap en van Floron, maar die zijn bijna allemaal op kilometerhok ingemeten. Hierdoor is het moeilijk te beoordelen of soorten aan de oostzijde van de Maas in de Ooldergreend voorkwamen, of dat ze bijv. op het relatief soortenrijke talud van de Lateraalkanaal aan de westzijde van de Maas stonden.

In 1997 is door Floron in het kader van het RIZA-netwerk het noordelijk deel van het gebied bekeken en de zuidwestelijk landtong. Daarnaast zijn losse inventarisaties van o.a. Gert v/d Brink (2000) en John Hannen gedaan (meerdere jaren) die een beeld geven van de situatie bij de start van natuurontwikkeling. Duidelijk is dat het eind jaren '90 nog niet een erg soortenrijk gebied was (zie figuur x.3 en tabel x.1). Bijzonder was echter de melding van Handjesereprijs op de kade in 1994 op een vrij ruderaal en grindig stukje samen met o.a. Kromhals. Hierna is de soort niet meer aangetroffen. Soorten als Kattendoorn en Goudhaver kwamen in die tijd nog wel voor maar waren beperkt tot de kade. Andere indicatieve soorten die vooral in de jaren '90 worden genoemd zijn Wilde marjolein, Witte munt, Rijstgras en Rode ogentroost. Opvallend genoeg wordt Beemdkroon niet genoemd in de bestanden uit deze periode, maar het actuele en historische voorkomen van de soort op de zomerkade doet vermoeden dat hij hier misschien nog wel in klein aantal aanwezig was.

Links de dwarsdam tussen de Haaksstaartenplas en de Prinsenstaartenplas (zicht naar het oosten) en rechts de Dreeskensplas. Deze plassen hebben allemaal een sterk kunstmatig karakter en zijn niet ideaal afgewerkt voor natuurontwikkeling (foto's Bart Peters).

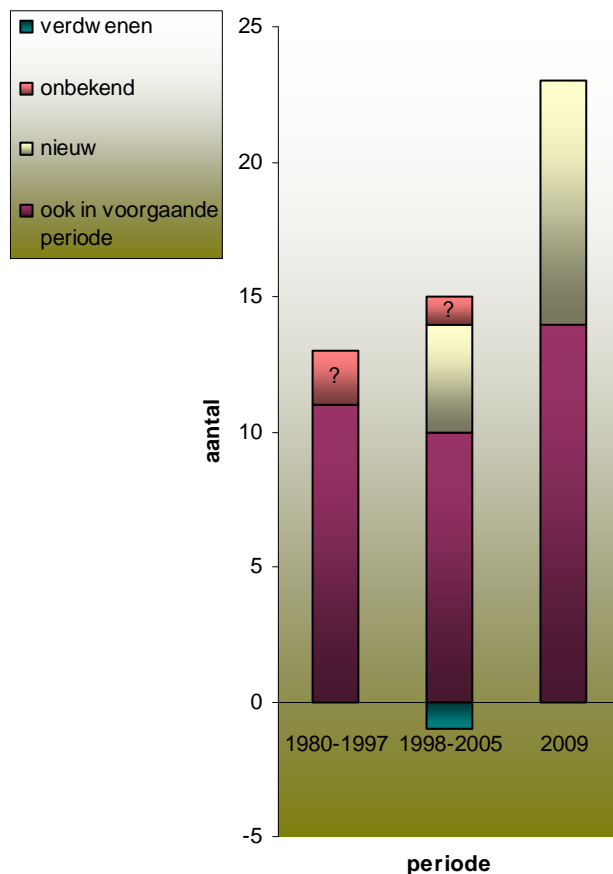
Tabel 7.1 Overzicht van het voorkomen van bijzondere soorten in de Ooldergreend in verschillende perioden.

Naam	1955-1958	1980-1997	1998-2005	2009
(dijkje Dreeskens)				
Aardbeiklaver				x
Beemdkroon	x	x?	x?	x
Bevertjes	x			
Bosbies		x	x	x
Duifkruid	x			
Engelse alant		?	x (1998)	x
Fraai duizendguldenkruid			x (2005)	x
Gewone agrimonie	x	x	x	x
Goudhaver	x	x	x	x
Grote tijm	x			
Gulden sleutelbloem	x			x
Handjesereprijs		x		
Ijle zegge			x	x
Kamgras	x			
Kattendoorn	x	x	x	x
Kleine pimpernel	x			
Kleine rupsklaver				x
Kruisbladwalstro				x
Lathyruswikke	x			
Peperkers			x	x
Rijstgras		x	x	x
Rivierfonteinkruid		x	x	x
Rode ogentroost		x	x	x
Ronde ooievaarsbek				x
Ruige weegbree	x			
Sikkelklaver	x			
Slangenlook				x
Smal fakkkelgras	x			
Springzaadveldkers		x	x	x
Welriekende agrimonie				x
Wilde marjolein		x	x	x
Wit vetkruid	x			
Witte munt		x	x	x
Wollige munt				x
Zachte haver	x			
Totaal	?	11-13	14-15	23

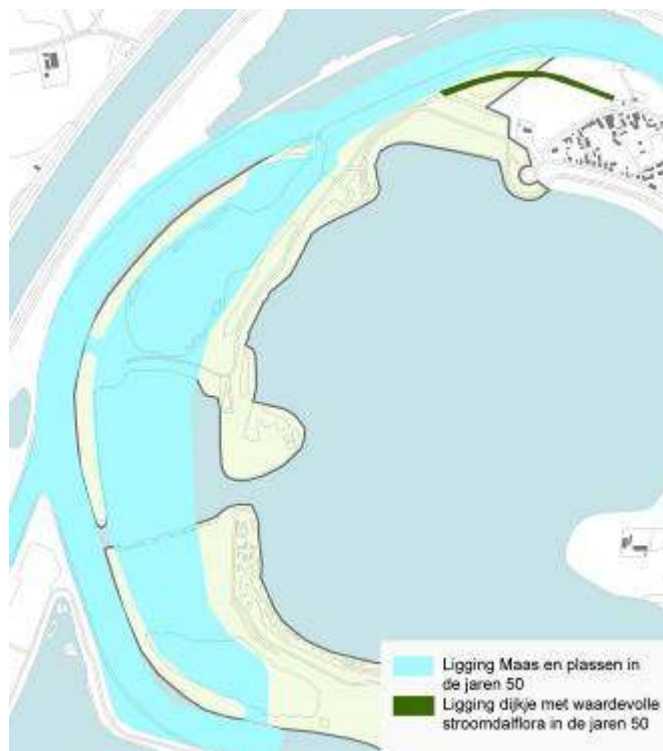

Gulden Sleutelbloem werd in 2009 voor het eerst in 50 jaar teruggevonden in de Ooldergreend (foto Bart Peters).

Bijzondere plantensoorten Ooldergreend

Figuur x.3 Ontwikkeling van het aantal bijzondere plantensoorten op Isabellegreend in de periode 1998-2005 en in 2009.

Figuur x.4 De ligging van het dijkje in de Dreeskens waar Cohen Stuart in de jaren '50 zijn opnamen maakte. Het water in de Ooldergreend en Isabellegreend bestond toen nog uit één aaneengesloten plas.

Boven: De oevergronden aan de noordzijde van de Haakstaartenplas is standplaats van o.a. Fraai duizendguldenkruid (onder) en Aardbeiklaver (midden) (foto's Bart Peters (boven, midden), Gijs Kurstjens (onder)).

Situatie sinds natuurontwikkeling (periode 1998-2009)

Periode 1998-2005

In de eerste periode zien we een gestage toename van het aantal soorten. Sinds 1998 wordt Engelse alant voor het eerst waargenomen en sinds 2005 Fraai duizendguldenkruid en Peperkers. Langs de oevers van de plassen en inhammen breiden Rijstgras en Bosbies zich uit en vestigt zich lokaal IJle zegge. Ook soorten als Wilde marjolein, Gewone agrimonie en Rode ogentroost breiden zich uit.

2009

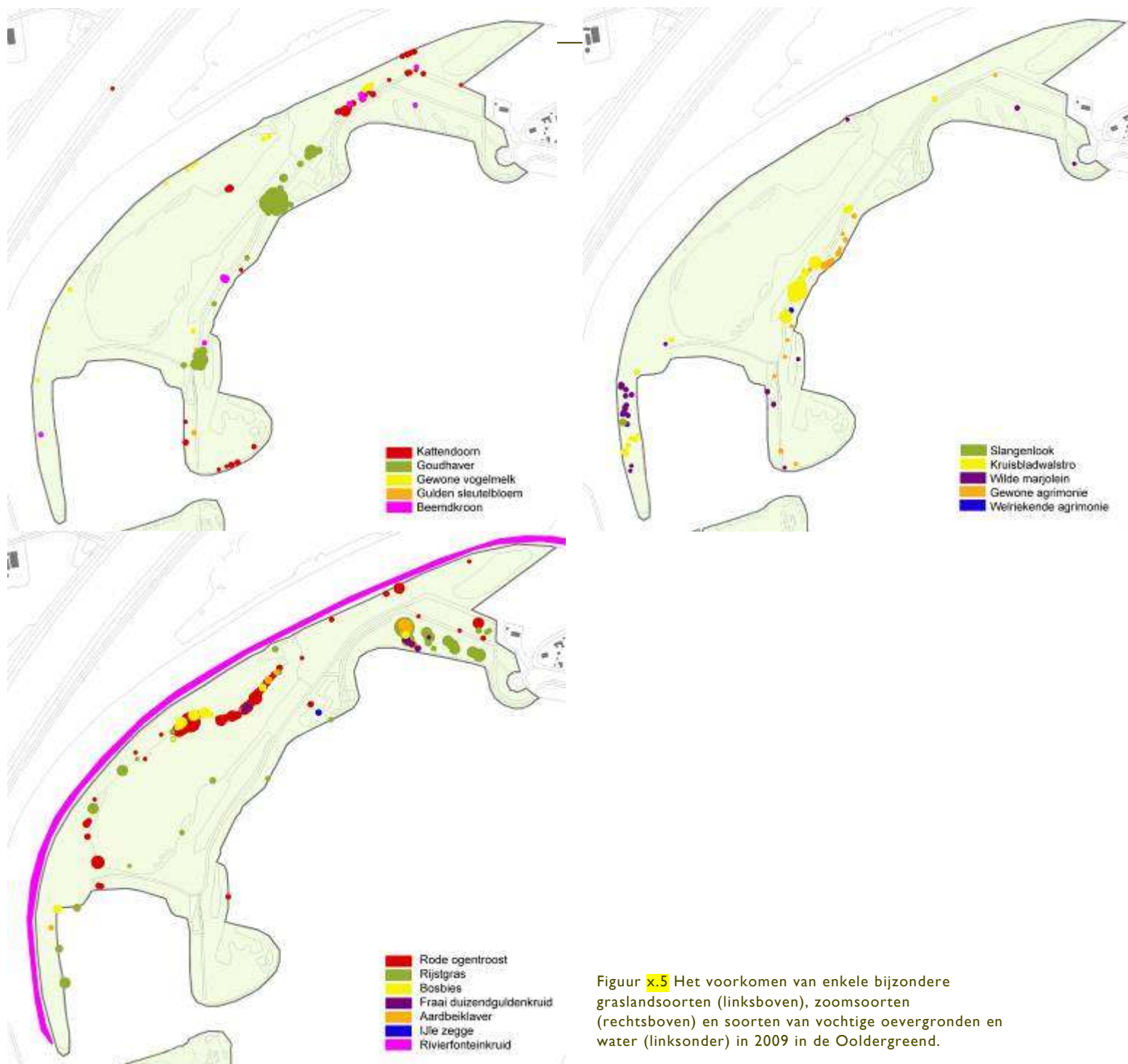
De inventarisatie in het kader van Maas in Beeld heeft relatief veel nieuwe soorten opgeleverd. Het aantal bijzondere soorten steeg in enkele jaren tijd van 11 a 13 bijzondere soorten in 1997 tot 23 soorten in 2009. Mogelijk speelt hierbij ook een zekere inventarisatieluwte in de voorbije 10 jaar wel een rol.

Bijzonder is de ontdekking van twee nieuwe standplaatsen van Gulden sleutelbloem in het gebied. Deze soort is al sinds de jaren '50 niet meer in de Ooldergreend aangetroffen. Het ging in totaal om 6 planten verspreid over twee verschillende standplaatsen op de oude zomerkade. Mogelijk zijn ze vanuit oude, nog kiemkrachtige zaden teruggekeerd. Daarnaast werd een grote populatie van Slangenlook ontdekt op de Maasdam ter hoogte van de Prinsenstaartenplas. Dit is een karakteristieke soort van zomen en hardhoutooibos vegetaties langs de kalkrijke Zuid-Limburgse Maas. Hij is nog steeds erg zeldzaam maar breidt zich recentelijk wel wat uit. Ook Beemdkroon werd weer gevonden op de kade. Onduidelijk is of dit om een recente vestiging gaat of om een restant van een oude populatie.

Kruisbladwalstro heeft zich in de laatste jaren nieuw gevestigd en in korte tijd sterk uitgebreid. Net als Goudhaver komt Kruisbladwalstro inmiddels ook op standplaatsen buiten de zomerkade voor (figuur x.5). Ook Kattendoorn doet het erg goed in het gebied. Op de kade heeft hij zich uitgebreid vanuit een overgebleven populatie, maar daarnaast heeft de soort zich op verschillende plaatsen nieuw op de Maasoever gevestigd.

Aardbeiklaver is een opvallende nieuwkomer in het gebied. Hij staat op de oever van de

Haaksstaartenplas, lokaal op een wandelpad maar vooral veel rond een nieuw gegraven oeverlob aan de noordzijde van de Oolderplas. Opvallend is zijn snelle vestiging in de oostelijke oeverlob (binnen twee jaar). Hier stond hij samen met vrij veel Fraai duizendguldenkruid, dat ook nieuw is op deze locatie. Aardbeiklaver is relatief zeldzaam langs de Maas, maar in de laatste jaren zijn enkele nieuwe groeiplaatsen in het Maasplassengebied ontdekt. Fraai duizendguldenkruid is in 2005 voor het eerste gevonden langs de Haakstaartenplas. Hier staat hij nog steeds, zij het in kleinere aantallen dan voorheen.

Figuur x.5 Het voorkomen van enkele bijzondere graslandsoorten (linksboven), zoomsoorten (rechtsboven) en soorten van vochtige oevergronden en water (linksonder) in 2009 in de Ooldergreend.

Aan de zuidpunt van de Maasdam ligt een klein perceeltje dat grindig is afgewerkt. Hier werden enkele soorten gevonden die ook bekend zijn van de grindvlakten langs de Grensmaas, met name Kleine rupsklaver en Ronde ooievaarsbek. Door toenemende bosontwikkeling langs de plassen lijkt Rijstgras de laatste jaren iets af te nemen, maar hij komt nog op veel plaatsen langs de oevers voor. Hoewel de soortenrijkdom van het terrein de laatste jaren sterk toeneemt zijn vrij grote delen van het gebied relatief ruig en soortenarm. Hierbij moeten we onder meer denken aan de brede Maasdam, de voormalige akker en de laaggelegen kleiige gronden aan de (noord)westkant van de kade. Alleen soorten als Wilde marjolein, Kruisbladwalstro en Witte munt zijn lokaal in staat zich tussen de productieve en hoogopgaande grassen te vestigen. Vermoedelijk zijn deze delen afgewerkt met relatief kleiige grond. Sommige delen zijn daarnaast geroerd geweest of bezitten een beetje een komvorm, waardoor slib eenvoudig sedimenteert. Dit kan alleen opgelost worden door het gebied lokaal her in te richten.

Bepaalde delen van de Ooldergreend zijn erg ruig van karakter en floristisch weinig interessant. Hier de Maasdam ter hoogte van de Prinsenstaartenplas (links, zicht naar het noorden) en de gronden rond de Dreeskensplas (rechts). Voor een belangrijk deel heeft dit te maken met de afwerking met relatief rijk en kleiig materiaal. Mogelijk speelt ook het stilvallen van de rivier bij hoogwater een rol en daarmee de afzetting van slib. Grazers zullen in de zomer altijd een voorkeur houden van de schralere delen in het terrein (bijv. rond de Oolderplas) omdat daar doorgaans de meer smakelijke grassen en kruiden staan (foto's Bart Peters).

Tabel 7.2 Overzicht van het aantal broedterritoria van bijzondere broedvogels in de Ooldergreend in 1994 en 2007 (Bron: Provincie Limburg).

Naam	1994	2007
Bergeend	2	
Dodaars		1
Fuut	2	6
Gele kwikstaart (RL)	1	1
Grasmus	2	18
Graspieper (RL)	36	7
Grauwe gans		2
Ijsvogel		1
Kleine karekiet		2
Kleine plevier	5	
Kneu		2
Knobbelzwaan	2	2
Koekoek (RL)		1
Krakeend		1
Kuifeend		1
Nachtegaal (RL)		1
Nijlgans		2
Patrijs (RL)	10	
Putter		3
Rietgors	6	11
Roodborsttapuit		1
Scholekster	2	
Spotvogel (RL)		1
Veldleeuwerik (RL)	19	
Totaal aantal soorten	11	19

1.4.2 Broedvogels

Situatie voor natuurontwikkeling (periode tot 2001)

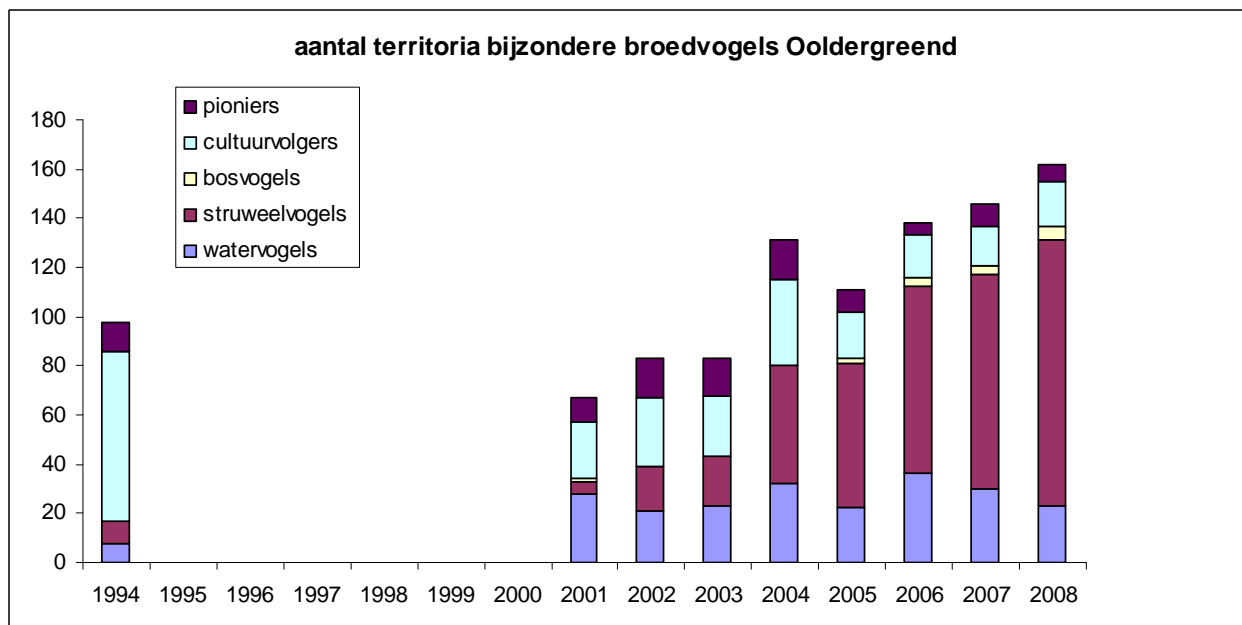
Voor de ontgrinding werd het gebied gedomineerd door cultuurvolgers als Kneu, Geelgors, Zomertortel en Veldleeuwerik. Er was een klein bosje met veel Houtduiven. Roofvogels als Buizerd en Torenvalk ontbraken. Eind jaren 60 was er nog een paar Ortolanen in een rozenkwekerij langs de weg naar hoeve het Zand en ook de Grauwe Gors was toen nog als broedvogel aanwezig (pers. med. Hans van der Steen).

Gedurende de periode 1994 t/m 1998 zijn bijzondere broedvogels geïnventariseerd door John Hannen en Gijs Kurstjens in het kader van het project 'Broedvogelmonitoring Zuidelijk Maasdal'. Opvallend is de afname van het aantal cultuurvolgers en de toename van watervogels in die periode. Dit hangt voor een belangrijk deel samen met de grote gebiedsveranderingen ten tijde van de afbouw van de grindwinning en herinrichting van het gebied, alsmede van landelijke trends bij enkele cultuurvolgers. Incidenteel zijn bijzondere broedvogels als Tafeleend (1 ter. in 1997), Tureluur (1 in 1996) en Kramsvogel (1 in 1994) vastgesteld. De Provincie Limburg heeft in 1994 ook een inventarisatie uitgevoerd die een goed beeld geeft van de uitgangssituatie van het gebied. De broedvogelpopulatie werd gedomineerd door soorten van open en redelijk extensief agrarisch landschap. Soorten als Veldleeuwerik (19) en Graspieper (36) bereikten hoge aantallen en dichtheden. Ook kwam Patrijs met 10 territoria veelvuldig voor in het gebied. Andere akker- en weidevogels ontbraken of waren toen

ook al zeldzaam (bijv. Gele kwikstaart, 1 territorium). Doordat de oevers van de Oolderplas zandig waren afgewerkt en het gebied zich nog in een jonge ontwikkelingsfase bevond kwam er rond de Oolderplas geschikt broedbiotoop voor pioniersoorten als Kleine plevier (5) en Bergeend (2) voor. Ook rond de Haakstaartenplas kwamen - mogelijk in relatie met het hoogwater van 1993 - pioniersituaties voor die door Kleine plevier werden bezet. Soorten van ooibos, struweel en ruigten ontbraken bijna volledig.

Sinds natuurontwikkeling (2001-2009)

De jaarlijkse broedvogelmonitoring in het Zuidelijk Maasdalen is sinds 2001 voortgezet door Hans van der Steen. In **figuur x.6** is het aantal territoria per soortgroep gedurende de tijd weergegeven. De jaren 1995 t/m 2000 zijn weggelaten omdat een aantal algemene soorten toen niet is geteld. In 2007 heeft de Provincie Limburg daarnaast opnieuw een uitgebreide broedvogelkartering gedaan. Ondanks de achteruitgang van bepaalde soorten is het aantal bijzondere broedvogels omhoog gegaan van 12 soorten in 1994 naar 19 in 2007. Opvallend in de periode 2001-2008 is de toename van het aantal struweel-, bos- en ruigtesoorten en een verdere afname van het aantal cultuurvolgers. Dit heeft een duidelijke relatie met het veranderende beheer sinds 2003, waarbij spontane (bos)ontwikkeling en extensieve begrazing hun intrede deden. Daarnaast zijn er een aantal soorten waarvan de toename ook samenhangt met de landelijke populatieontwikkelingen zoals bij Grauwe Gans, Krakeend, IJsvogel en enkele bos- en ruigtevogels. Patrijs en Veldleeuwerik zijn volledig verdwenen. Voortsschrijdende successie, verruiging van voormalige weilandpercelen en de landelijk negatieve populatietrends spelen daarbij een belangrijke rol. Graspieper komt nog wel voor (met name op de

Figuur x.6 De ontwikkeling van het aantal broedvogelterritoria in de Ooldergreend (bron: project 'Broedvogelmonitoring Zuidelijk Maasdalen' (Hans van der Steen, Gijs Kurstjens, John Hannen)).

Maasdam) maar de aantallen liggen beduidend lager. Door het begroeien van pionierssituaties zijn ook Kleine plevier en Bergeend verdwenen.

In plaats daarvan heeft een scala aan soorten van struweel, ooibos en water zich in de Ooldergreend gevestigd. De vestiging van soorten als Sprinkhaanzanger (sinds 2004), Spotvogel (sinds 2005), Braamsluiper, Nachtegaal (beide sinds 2006; bosje voormalig vakantiehuisje) en Roodborsttapuit (sinds 2007) is tekenend voor deze ontwikkeling. Ook de toename van het aantal territoria van Kneu, Grasmus en Putter past in dit beeld.

Rond de plassen broeden IJsvogel (in 2007 1 nabij de Dreeskensplas), Krakeend, Kuifeend, Dodaars, Rietgors, Grauwe gans, Knobbelzwaan, Kleine karekiet en Fuut. Incidenteel zijn bijzondere broedvogels als Zwarte zwaan (1 in 2005) en Slobeend (1 in 2007) vastgesteld.

Bijzonder is dat in de winter van 2004/2005 een Klapekster overwinterde in het gebied. Het territorium strekte zich uit over de Ooldergreend, de Isabellegreend en een deel van het Landgoed Osen (sluizencomplex). Dit is uniek omdat er voor het eerst sinds lange tijd weer sprake was van een winterterritorium in het Maasdalen (Van

der Steen e.a., 2005). Ook in enkele daarop volgende jaren heeft er een Klapkster overwinterd, waaronder seizoenen 05/06, 06/07 en 08/09 (waarneming.nl).

1.4.3 Libellen

Voor natuurontwikkeling (periode 1980-1995)

Er zijn in de archieven geen data beschikbaar van de libellen in de Ooldergeend van voor de start van natuurontwikkeling.

Tabel 7.3 Het voorkomen van de libellen in de Ooldergeend. Legenda: * = incidenteel; ** = enkele; *** = regelmatig; **** = algemeen.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2009
Azuurwaterjuffer	<i>Coenagrion puella</i>	*
Blauwe breedscheenjuffer	<i>Platycnemis pennipes</i>	****
Bloedrode heidelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>	**
Gewone oeverlibel	<i>Orthetrum cancellatum</i>	***
Grote keizerlibel	<i>Anax imperator</i>	**
Grote roodoogjuffer	<i>Erythromma najas</i>	**
Houtpantserjuffer	<i>Lestes viridis</i>	**
Kleine roodoogjuffer	<i>Erythromma viridulum</i>	****
Lantaarntje	<i>Ischnura elegans</i>	****
Paardenbijter	<i>Aeshna mixta</i>	***
Platbuik	<i>Libellula depressa</i>	**
Steenrode heidelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>	*
Variabele waterjuffer	<i>Coenagrion pulchellum</i>	***
Vuurlibel	<i>Crocothemis erythraea</i>	*
Weidebeekjuffer	<i>Calopteryx splendens</i>	***
Zwarte heidelibel	<i>Sympetrum danae</i>	*
Totaal		15

Sinds natuurontwikkeling (periode 1999-2007)

Ook het beeld van de libellen van de periode 1999-2008 is zeer incompleet en fragmentarisch. Er zijn geen bijzonderheden uit die periode bekend. In 2009 werden 15 soorten in het gebied waargenomen. Dit is een relatief laag aantal, vergelijkbaar met nabijgelegen gebieden als Isabellegründ en de Overlaat van Linne. Er werden geen bijzonderheden aangetroffen of het moet een exemplaar van Vuurlibel zijn geweest. Nabij de uitmonding van de plas Haaksstaarten komen grote aantallen rheofiele soorten voor als Blauwe breedscheenjuffer en Weidebeekjuffer.

1.4.4 Dagvlinders

Voor natuurontwikkeling (periode 1992-1998)

Van voor 1992 zijn er geen dagvlindergegevens van de Ooldergeend. Uit de periode 1992 t/m 1998 is het beeld fragmentarisch en incompleet. Bekend is dat in ieder geval Atalanta, Bruin zandoogje, Dagpauwoog, Distelvlinder, Icarusblauwtje, Klein geaderd witje, Klein koolwitje en Kleine vos zijn opgetekend, maar naar verwachting kwamen er meer soorten voor.

Sinds natuurontwikkeling (periode 1999-2009)

Het beeld van de dagvlinders tussen 1999 en 2008 is vermoedelijk ook niet helemaal compleet maar wel beduidend beter dan van de periode ervoor. In tabel 7.4 is een overzicht

Tabel 7.4 Dagvlinders in de Ooldergeend in de periode 1999-2008 en in 2009.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	1999-2008	2009
Atalanta	<i>Vanessa atalanta</i>	*	*
Bont zandoogje	<i>Pararge aegeria</i>	*	*
Boomblauwtje	<i>Celastrina argiolus</i>		*
Bruin zandoogje	<i>Maniola jurtina</i>		*
Dagpauwoog	<i>Inachis io</i>	*	*
Distelvlinder	<i>Vanessa cardui</i>	*	*
Gehakelde aurelia	<i>Polygonia c-album</i>	*	*
Geelsprietdikkopje	<i>Thymelicus sylvestris</i>		*
Gele luzernevlinder	<i>Colias hyale</i>		*
Groot koolwitje	<i>Pieris brassicae</i>		*
Icarusblauwtje	<i>Polyommatus icarus</i>	*	*
Klein geaderd witje	<i>Pieris napi</i>	*	*
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>	*	*
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	*	
Kleine vuurvlinder	<i>Lycaena phlaeas</i>		*
Koninginnepage	<i>Papilio machaon</i>	*	*
Landkaartje	<i>Araschnia levana</i>		*
Oranje luzernevlinder	<i>Colias croceus</i>	*	*
Oranjepipje	<i>Anthocharis cardamines</i>	*	?
Oranje zandoogje	<i>Pironia tithonus</i>		*
Zwartsprietdikkopje	<i>Thymelicus lineola</i>		*
Totaal		?	19

weergegeven van de waargenomen soorten in die periode en tijdens de Maas in Beeld-inventarisatie van 2009.

Het lijkt erop dat het aantal soorten toeneemt, maar de historische data zijn onvoldoende compleet om dit goed te kwantificeren. De aantallen van enkele relatief algemene soorten (Icarusblauwtje, zandoogjes) zijn zeker toegenomen, mogelijk door een verbetering van het nectaraanbod.

Er kwamen in de laatste paar jaren 21 soorten voor (19 soorten in 2009), waarmee het gebied gemiddelde scoort in vergelijking met andere natuurterreinen langs de

Zuidelijk spitskopje en Oranje luzernevlinder werden in 2009 beide veelvuldig in de Ooldergreend aangetroffen (foto's Bart Peters).

Maas. Gelet op de aantallen en perioden van waarnemen plant Koninginnepage zich waarschijnlijk in het gebied voort. Er zijn daarnaast baltsende exemplaren boven een struweel gezien. De aantallen van Oranje luzernevlinder waren in 2009 erg groot, conform het landelijke beeld. Daarnaast werd in het voorjaar een verse Gele luzernevlinder waargenomen. De vestiging van soorten als Gehakkelde aurelia, Oranjetipje, Bont zandoogje en Boomblauwtje duiden op een steeds beter ontwikkeling van bosranden en zoomvegetaties. Daarnaast komen enkele soorten voor die indicatief zijn voor structuurrijk grasland zoals Geelsprietdikkopje en Kleine vuurvlinder. Kleine vos is recentelijk niet meer waargenomen, maar dit hangt samen met een algemene trend in zuidelijk Nederland.

1.4.5 Sprinkhanen

In de Ooldergreend zijn alleen betrekkelijk algemene sprinkhaansoorten aangetroffen: Zuidelijk spitskopje, Grote groene sabelsprinkhaan, Krasser, Ratelaar, Gewoon spitskopje en Bramensprinkhaan. Gouden sprinkhaan werd in 2009 niet in het gebied aangetroffen, maar zal zich naar verwachting wel binnen korte tijd vestigen. De soort breidt de laatste jaren sterk uit en komt al voor in het naastgelegen Isabellegreend.

1.4.6 Overige soortgroepen

Herpetofauna

Er zijn geen historische waarnemingen bekend van amfibieën. Op meerdere plaatsen in het gebied zijn Meerkikkers gehoord en gezien. Daarnaast komen Groene kikker (complex) en Bruine kikker voor

Zoogdieren

De Ooldergeend is voor zover bekend nooit systematisch onderzocht op zoogdieren. Wel is momenteel het voorkomen van o.a. Dwergvleermuis, Haas, Konijn en Vos bekend.

Sinds enkele jaren is de Bever actief in het gebied vanuit een burcht die op de landtong van het natuurgebied Smalbroek ligt aan de overzijde van de Maas. In 2009 zijn vooral rond de Haakstaartenplas en Dreeskensplas veel sporen aangetroffen. Verder worden uit het gebied sporen gemeld van Vos en Steenmarter.

In het voorjaar 2008 werd een grote Meerval van maar liefst 1,80 meter op de oever van de Oolderplas aangetroffen (foto via Jos Berends, Stichting het Limburgs Landschap).

Overige soorten

Geen bijzonderheden bekend.

1.5 WERKING VAN NATUURLIJKE PROCESSEN

1.5.1 Spontane ontwikkeling

In de Ooldergreend krijgt spontane vegetatieontwikkeling thans alle ruimte. Bepaalde delen zijn tijdens de eindafwerking van de Oolderplas vrij kunstmatig ingericht en afgewerkt, met allerhande 'organische' vormen in de oever, laan- en plantsoenbeplanting, een verharde weg en plaatselijk oeverbeschoeiingen, maar door de voortschrijdende vegetatieontwikkeling wordt dit beeld steeds minder sterk.

1.5.2 Hydromorfologische processen

Duidelijk is dat de Ooldergreend een chronisch gebrek aan rivierdynamiek kent. In feite gaat het hier om een verstild rivierenlandschap dat door de verstuwing nieuwe kenmerken heeft gekregen (Rademakers & Peters, 2009). De oevers zijn opgehoogd met kleiig materiaal en volledig vastgelegd met steenbestortingen. Hierdoor vindt nauwelijks meer afzetting van grind of zand plaats. De plassen in het gebied zijn allemaal slechts eenzijdig aangetakt aan de rivier, waardoor nauwelijks doorstroming

plaatsvindt. Het hoog opgezette stuwpeil draagt ook bij aan de relatief stagnante omstandigheden in de plassen. Hierdoor heeft vooral de Oolderplas ook te kampen met aanzienlijke blauwalgenontwikkeling in de zomer.

Begrazing en intensieve recreatie in de Ooldergreend (foto Bart Peters).

1.5.3 Begrazing

Het proces van natuurlijke begrazing verloopt redelijk goed in het terrein. Wel zijn er bepaalde delen, zoals de Maasdam, die vooral 's zomers nauwelijks begraasd worden en een ruig en dichtgeslagen indruk maken. Het is echter de vraag of een hogere begraazingsdichtheid hier iets aan verandert, omdat het om kleiig afgewerkte en soms slibinvangende delen gaat, die sowieso een minder smakelijke vegetatie voor de grazers kennen. In de Ooldergreend wordt niet begraasd met paarden, omdat de beheerder hiermee problemen voorziet met het voeren van de paarden door de recreanten. Zo rustig als de Ooldergreend in de winterperiode is zo druk kan het er zijn tijdens mooi zomerdagen, met name omdat er veel met boten aangelegd wordt.

1.5.4 Kwel

Kwel speelt nu geen rol in het gebied. Door verplaatsing van de instroom kan het aandeel aan rivierkwel in de Oolderplas toenemen (zie [x.6.2](#) aanbevelingen en ideeën).

Procesbarometer

proces	ruimte voor processen
Spontane ontwikkeling	
Hydromorfodynamiek	
Natuurlijke begrazing	
Kwel	n.v.t.

1.6 CONCLUSIES

1.6.1 Natuurwaarden

Ondanks de korte ontwikkelingstijd zien we sinds 2000 belangrijke verbeteringen in de natuurwaarden van de Ooldergreend. De stroomdalflora breidt steeds meer uit, waarbij soorten als Kattendoorn, Kruisbladwalstro, Goudhaver, Gewone agrimonie en Wilde marjolein het opvallend goed doen. Ook werden in 2009 bijzondere nieuwkomers aangetroffen, met name Gulden sleutelbloem, Slangenlook, Welriekende agrimonie en Aardbeiklaver. In de heringerichte zandige oevers doet Fraai duizendguldenkruid het goed.

Bij de broedvogels zien we sinds de jaren '90 de omslag van soorten van het kleinschalig cultuurlandschap naar soorten van een meer natuurlijk rivierenlandschap. Soorten als Patrijs en Veldleeuwerik zijn volledig verdwenen door verandering van beheer. In plaats daarvan zien we de vestiging en uitbreiding van o.a. Sprinkhaanzanger, Nachtegaal, Kneu, Roodborsttapuit en Grasmus. Een pioniersoort als Kleine plevier is inmiddels ook verdwenen ten gunste van broedvogels van meer begroeide moerasoevers als Grauwe gans, Rietgors, Fuut en Dodaars.

De insectenfauna laat nog geen grote bijzonderheden zien, maar algemene soorten hebben zich wel uitgebreid. Daarnaast gebruikt de Bever het gebied vrij intensief en leeft er een behoorlijke populatie Meerkickers.

1.6.2 Aanbevelingen en ideeën

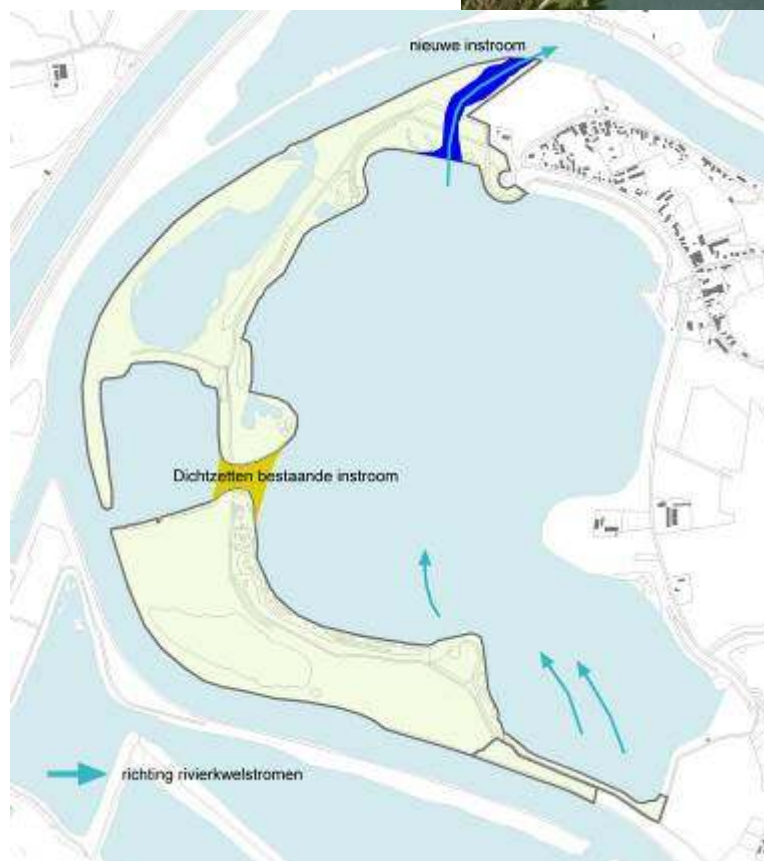
- Verwijderen van de boombeplanting rond de kade door het terrein en rond de grindkuilen. Enkele oude populieren kunnen eventueel gespaard worden. Deze beplanting werkt zeer negatief uit op de ontwikkelingskansen van de stroomdalflora op de kade en op de ecologische ontwikkeling van de grindkuilen. Daarnaast is een dergelijke strakke beplanting ook landschappelijk niet meer passend in een gebied waar natuurlijk ooibos het roer steeds meer overneemt.
- Het verbeteren van de openbare toegankelijkheid van het terrein. Omdat een groot deel van het terrein zomers in gebruik is bij natuuristen, is het natuurgebied voor veel andere mensen (schoolklassen, wandelaars) uit Ool, Herten en omgeving niet optimaal beleefbaar. Aanbevolen wordt om een alternatief terrein te ontwikkelen voor natuuristen.
- Het water in de Oolderplas heeft 's zomers te kampen met aanzienlijke blauwalgenontwikkeling. Zwemmen in de Oolderplas is dan niet mogelijk. Om dit probleem te voorkomen en tegelijkertijd de plas ecologisch te verbeteren, zijn enkele varianten denkbaar.

Blauwalgenontwikkeling in een oeverlob aan de noordzijde van de Oolderplas in 2009 (foto Bart Peters).

Luchtfoto met zichtbaar sterke blauwalgengroei tegen de noordoever van de Oolderplas aan (Google Earth, situatie 2007).

Figuur x.6 Herinrichtingsplan voor de Oolderplas om de waterkwaliteit te verbeteren en meer gebruik te maken van rivierkwelstromen.

- **Het verplaatsen van de instroom naar noordzijde**
 Door de instroom zo ver mogelijk in benedenstroomse richting te verplaatsen ontstaat een maximaal verschil tussen de waterstand in de Maas en in de plas. Hierdoor kan (mede afhankelijk van de waterstand in de Maas) een rivierkwelstroom naar de plas toe ontstaan, die aan de noordzijde weer naar de Maas overloopt. Vanwege het gestuwde karakter van de Maas zal deze doorstroming beperkt zijn, maar waarschijnlijk voldoende om de waterkwaliteit significant te verbeteren en blauwalgenbloei te voorkomen. Door het dichtzetten van de oude opening en het herstel van de historische kade wordt de Ooldergeend aan de Isabellegreend gekoppeld en ontstaat een groter aaneengesloten natuurgebied. Mogelijk heeft deze maatregel ook rivierhydraulische voordelen.

□ **Overloopbeekje ingang Ooldergreend**

Als het niet lukt om de huidige ingang te dichten en te verplaatsen naar de noordzijde is een tweede optie mogelijk, waarbij een klein beekje tussen de plas en de Maas gaat lopen. Vanwege de ongelukkige ligging van de huidige invaart zal de doorstroming van het beekje erg beperkt zijn, maar mogelijk voldoende om de opeenhoping van blauwalgen tegen de noordoever van de plas te verminderen. Het beekje kan via een bruggetje passeerbaar worden voor bezoekers. Deze optie is landschapsecologisch duidelijk tweede keus.

- De Ooldergreend is destijds zo aangelegd dat er een minimum aan rivierdynamiek optreedt. Bijkomend gevolg is het gebied vooral slib (komdelen) en fijn zand (Maasdam) invangt. Grote delen ten westen van de zomerkade hebben daardoor een ruig en soortenarm karakter.
- Dit kan verbeteren door de Maasdam in de Ooldergreend te verlagen tot een niveau waarop tijdens grote hoogwaters weer grof zand en fijn grind kan worden afgezet. Belangrijk voordeel is dat de huidige aangebrachte kleibodem wordt verwijderd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de bescherming van de bijzondere populatie van Slangenlook.
- De doorstroming van de Prinsenstaartenplas en Haaksstaartenplas kan worden verbeterd door een klein stroompje door de dwarsdam tussen beide plassen aan te leggen.

BRONNEN

Anoniem, 2001. NaWaKa-terrein wordt Oolder Greend; nieuwe aankoop in de Maasplassen. Limburgs Landschap, 01/4, pag. 10-11.

Rademakers, J. & B. Peters, 2009. Groenvisie Maasplassen, Landschapsecologisch fundament gebiedsontwikkeling Maasplassen. Voor de Stuurgroep Maasplassen / Provincie Limburg. Oijen/Berg en Dal.

Steen, H. van der, F. Oelmeijer & G. Kurstjens, 2005. Overwinterende Klapekster in het Maasdal. Limburgse Vogels 15: 74-76.

Dankwoord

Dank gaat uit naar de volgende personen die informatie en gegevens hebben aangeleverd: Jos Berends, John Hannen, Arjan Ovaa, Hans van der Steen.